

Souhrn

Vedle tradičního medicínského pojetí depresivní poruchy se v odborné literatuře objevuje názor, že deprese je funkční adaptací na nepřízeň. V teoretické části práce je představena adaptivní hypotéza deprese, Analyticko-ruminační hypotéza (ARH), podle které se deprese vyvinula v procesu evoluce jako účinná odpověď na složité problémy jedince. Depresivní symptomy, například anhedonie, sociální izolace, či psychomotorické zpomalení, podle ARH slouží k tomu, aby jedinec mohl svoje problémy nerušeně a nepřetržitě analyzovat, tj. analyticky ruminovat. Vedlejším produktem analytické ruminace je omezená schopnost soustředění se na externí problém, jež se projeví jako oslabení výkonu v neuropsychologických testech.

Cílem disertační práce je ověřit platnost ARH. Ve výzkumné části prezentujeme pět studií využívajících kvantitativní i kvalitativní přístup, průřezový a longitudinální design, klinický i neklinický soubor.

Výsledky experimentální Studie 1 potvrdily, že vystavení komplexnímu problému vede u běžné populace ke zhoršení aktuální nálady. Kvalitativní Studie 2 odhalila u osob s depresivní poruchou projev adaptivní ruminace (analýzu příčin, povahy a řešení problému). Ve Studii 3 jsme prokázali, že analytická ruminace je dvoustupňový proces analýzy příčin a analýzy řešení. Výsledky průřezové Studie 3 a longitudinální Studie 4 s využitím klinického souboru ukázaly, že analýza řešení vede ke snížení symptomů deprese, ale nikoliv k vyřešení komplexního problému. Studie 5 potvrdila, že výkon depresivních pacientů ve vybraných neuropsychologických zkouškách je oproti výkonu zdravých subjektů oslaben. Výsledky prokázaly negativní souvislost analýzy příčin a některých skóreů neuropsychologických testů, ale pouze u osob s odeznívající depresí. V případě těžké depresivní epizody (na začátku hospitalizace) nebyla analytická ruminace s kognitivním výkonem asociovaná.

Platnost ARH byla potvrzena pouze částečně. Prokázali jsme, že komplexní problém je depresogenní a u osob s depresivní poruchou jsme potvrdili existenci adaptivní ruminace, jež má analytickou formu. Analýza řešení byla prokazatelně spojena se snížením depresivní symptomatologie. V diskuzi uvádíme implikace těchto výsledků pro výzkum a praxi.

Klíčová slova: deprese, analýza, ruminace, evoluce, adaptace